

L'octubre del 1994, a Morella, els rectors de 13 universitats dels Països Catalans constituïen l'Institut Joan Lluís Vives, una institució nascuda per dotar-se d'una eina potent de col·laboració i fomentar els llaços culturals i lingüístics. Dues dècades més tard, la xarxa presenta un balanç encoratjador.

El projecte naix un any abans, el 1993. A l'Hotel Andorra Park de la capital andorrana es reuneixen el rector de la Universitat de les Illes Balears (UIB), Nadal Batle, el rector de la Rovira i Virgili, Joan Martí, i el rector de l'Autònoma de Barcelona, Carles Solà. L'editor d'EL TEMPS, Eliseu Climent, un dels instigadors de la trobada –i present també en la reunió– recorda que, en aquell moment, amb les cendres d'una complexa Transició al País Valencià encara calentes, i amb una dreta puixant i a punt de guanyar les principals institucions valencianes, “reconstruir les relacions dels territoris de parla catalana sols es podia fer a partir de l'àmbit civilitzat, el món acadèmic”.

Després d'uns mesos de contactes a moltes bandes, el 25 de juliol del 1994, els rectors de la pràctica totalitat de les universitats de Catalunya, País Valencià i les illes Balears, més la universitat de Perpinyà, es reuneixen al campus de la Universitat de les Illes Balears amb l'objecte de donar forma a un projecte encara embrionari. A efectes pràctics, la trobada és molt reeixida: en el document final s'amplia l'acord multilateral preexistent per a facilitar l'intercanvi de docents, estudiants, personal administratiu i serveis, s'unifiquen i coordinen les publicacions universitàries en llengua catalana, s'estableix un espai telemàtic comú. Fins i tot s'acorda nomenar la nova institució Institut Lluís Vives. Tot sense perdre de vista l'objecte fundacional d'aprofundir en la coordinació universitària en matèria de docència i activitats i potenciar d'aquesta manera la normalització lingüística.

Al cap de pocs mesos, el 28 d'octubre, se signa a Morella l'acord de constitució d'una associació “sense ànim de lucre”. La Universitat Jaume I de Castelló, regida aleshores per Celestí Suárez, és designada seu de la Xarxa per la seua centralitat geogràfica. Joan Martí, rector de la Rovira i Virgili, n'és escollit primer president. A més d'aquestes dues universitats,

20 anys d'universitats connectades per la llengua

XARXA LLUÍS VIVES

Una imatge de la reunió fundacional de l'institut Lluís Vives a la ciutat de Morella.

signen l'acord Andrés Pedreño, per la Universitat d'Alacant, Carles Solà (Autònoma de Barcelona), Antoni Caparrós (Universitat de Barcelona), Josep M. Nadal (Girona), Nadal Batle (Illes Balears), Jaume Porta (Lleida), Enric Argulló (Pompeu Fabra), Miquel Gassiot (Ramon Llull), Pedro Ruíz (València) i Gabriel Ferraté (Universitat Oberta de Catalunya).

Sense tradició a Espanya. D'aquell procés, Carles Solà recorda que es va escollir Morella “per evitar el protagonisme de les ciutats”. I sobre la denominació de la institució, “no recorde de qui va sortir la idea de dir-li Institut Lluís Vives, però ens va semblar molt adient. Aquesta tradició d'acords entre universitats no havia tingut lloc a l'Es-

tat espanyol, però era un projecte molt europeista”. “Cal dir que hi havia algunes col·laboracions prèvies dels serveis de publicacions i també el programa DRAC d'intercanvi d'estudiants. No es partia del zero absolut, però la constitució de la xarxa donà un impuls inesperat a aquella col·laboració”, afegeix Solà. “És un cas únic a Europa, no hi ha cap altra associació universitària que tinga com a nexa d'unió la llengua i la cultura. Hi ha associacions territorials i temàtiques, però no amb aquest nexa comú. És un cas realment singular”, assegura Solà. I rebla: “Fou un projecte que afrontarem amb molta il·lusió. Tal vegada perquè coincidírem un grup de rectors que acabàvem d'arribar al càrrec i que teníem ganes de fer aquell tipus de coses”.

Dalt, a l'esquerra, homenatge a l'historiador Pierre Vilar. A la dreta, concessió de la Creu de Sant Jordi, el 2004. Arreplegà el premi la rectora de la Ramon Llull i presidenta aleshores de la Xarxa, Esther Giménez. Baix, publicacions de la Xarxa a la Fira del Llibre de València, any 2009.

L'única objecció a l'harmonia general fou la Universitat Politècnica de València, que es va negar a entrar en la Xarxa. Al rector en aquell moment, Justo Nieto, l'articulació d'un espai acadèmic entre els territoris de parla catalana no li va fer el pes. A ningú no se li escapa la motivació política de la decisió: l'any 2004 Nieto s'incorporà al govern de Francisco Camps com a conseller d'Empresa, Universitat i Ciència. Un poc abans, l'any 2000, els estudiants de la Politècnica havien aconseguit forçar la incorporació a l'Institut Lluís Vives.

Mentrestant, en acabar la presidència de tres anys de Joan Martí, es decideix acurtar les presidències per fer-les semestrals, una modificació que, segons

Solà, “va suposar un impuls a la Xarxa, perquè millorava la implicació de les universitats que no estaven tan implicades”. “El semestre que ens va tocar a l'Autònoma sent-ne jo rector el recorde com una cosa extraordinària, perquè al capdavant de les activitats hi havia Mavi Dolç”, diu en referència a la professora i activista cultural morta el 2009.

21 universitats de quatre estats.

Al cap de vint anys, la Xarxa Vives representa i coordina l'acció conjunta de 21 universitats de quatre estats (Espanya, Andorra, França i Itàlia) amb l'objectiu de “contribuir al procés de construcció i desenvolupament econòmic i social d'aquesta regió universitària transfronterera de l'Europa Medi-

terrània”. Fet i fet, es tracta de l'única plataforma que aplega administracions públiques i privades de Catalunya, País Valencià, illes Balears, Catalunya Nord, Andorra i Sardenya.

Les iniciatives de coordinació s'han traduït en mesures concretes com ara la Biblioteca Virtual Joan Lluís Vives, el programa d'ajuts a la mobilitat DRAC, la posada en marxa d'un portal de promoció i venda de llibres universitaris, la potenciació de les habilitats comunicatives dels estudiants a través de lligues de debat universitari, el programa Cultur Pro (un miler de professionals de banda i banda dels Pirineus reberen formació en català i francès, per afavorir la mobilitat) o cursos intensius de català per a estudiants Erasmus. Els responsables de la xarxa destaquen també el Pla de Política Lingüística aprovat el 2012, “el primer compartit per institucions d'arreu dels territoris de parla catalana”. Una tasca que va merèixer la concessió de la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya, l'any 2004, entre d'altres reconeixements de molt diverses institucions d'arreu dels Països Catalans. Al seu torn, la Xarxa ha distingit una nòmina ben destacada de personatges del món acadèmic i intel·lectual a través de la seua Medalla d'Or: Miquel Dolç, Miquel Tarradell, Pierre Vilar, Joan Coromines, Miquel Martí i Pol, Miquel Batllori, Antoni Caparrós, Joan Francesc Mira, Maria Antònia Canals, Eliseu Climent, Montserrat Casas i Joan Veny.

Xavier Aliaga